

JORDI VILA-ABADAL I VILAPLANA

Un cop d'ull a la història de la joventut catalana del segle XX

DENTRADA PODRÍEM AFIRMAR que un dels aspectes més destacats que ens ofereix un cop d'ull històric sobre la joventut catalana d'aquest temps és la seva emancipació progressiva respecte a la gent gran i la configuració com un col·lectiu específic, col·lectiu, però, que mai no apareixerà uniforme —ni tan sols en l'aspecte emancipador— ni ben delimitat. Sobretot mai no apareixerà constant, excepte que prenguem com a constant en tota la llargària del període estudiat el seu distintiu d'inconstància. Volem dir amb això que remarquem per endavant el caràcter de transitorietat i que aquesta característica de transició es conjuga amb la tendència emancipadora de què parlem i contribueix a determinar les diverses vicissituds històriques de la joventut catalana del nostre segle. Però, a més, quan diem que no és uniforme, volem dir que no hi ha una sola joventut catalana, sinó que n'hi ha moltes, diferenciades, no solament segons l'edat (perquè a 16 anys no s'és igual que a 23), sinó també segons el col·lectiu socio-econòmic o cultural, en el sentit antropològic del terme, a què pertanyin.

la joventut, baròmetre de la societat

S'ha dit, i és veritat, que la joventut és com el baròmetre que indica l'estat i les variacions de la societat que li és contemporània. Però, segons el tipus de col·lectiu a què pertanyi i l'època en què es troba, la forma d'indicar la situació de la societat serà molt distinta. Unes vegades pot consistir en una accentuació dels trets propis de la seva col·lectivitat; altres vegades, en canvi, manifestarà l'estat del grup per l'oposició que hi presenta. Així, les joventuts comunistes catalanes del 36 al 39 eren un fidel reflex, accentuat, del col·lectiu comunista d'aquella època; en canvi, els estudiants contestataris dels anys 60 ens oferiren una actitud contraposada al col·lectiu universitari i familiar a què pertanyien.

En general, podem dir que fins als anys seixanta no apareix enlloc del món un moviment juvenil autònom, en contraposició, com és natural, amb la societat adulta. Abans, però, van apareixer, aquí i allà, intents de protagonis-

me juvenil que porten ja el germen de l'emancipació, més implícitament o més explícitament formulada. Uns bons exemples en serien els joves *nihilistes* russos del final del segle passat i principi del d'ara, els joves alemanys que constitueixen les *Wandervögel* (ocells de pas) abans i després de la primera guerra mundial i els existencialistes francesos de Saint-Germain des Prés d'acabada la segona guerra mundial. Aquestes i altres temptatives juvenils menys conegudes són precursors dels futurs *beatniks*, *hippies* i tots els contraculturals dels anys seixanta. I l'existència d'aquests últims anuncia, ni que sigui com a reacció d'impotència, els joves moralment segregats dels anys vuitanta o els *verds* i *pacifistes* d'avui dia. Tots aquests moviments de joves presenten alguns trets comuns que els unifiquen, malgrat la distància cronològica, la disparitat de formes i la desigualtat de contextos. En tots trobem el repudi franc de la societat encarnada pels grans, la igualtat dels sexes, la liberalització sexual, el dret a la lliure

expansió dels sentiments i, en molts d'ells, la revaloració de la natura.

A Catalunya no podem dir que la joventut aparegui com a moviment plenament autònom fins a la manifestació contracultural i contestatària per antonomàsia dels anys seixanta. Fins aleshores hem de reconèixer que la joventut apareixerà en escena en general com l'element jove, la punta de llança, la força de xoc dels col·lectius dirigits i representats per la gent gran. Però, tot i que les manifestacions no han estat tan traumàtiques ni clarament definides com en altres indrets, sovint la joventut catalana ha cuidat separar-se de la tutela dels adults pel seu radicalisme, pura de mòbils, idealisme i sobretot desbordament dels límits estrets del pragmatisme adoptat pels grans. I això ha passat en tota mena de col·lectius, religiosos, polítics o culturals, en els sentits acadèmic i antropològic del terme.

Precisament, pel que fa al nostre segle, Catalunya el comença amb una magnífica manifestació de protagonisme juvenil, ideològic i cultural, en el

sentit acadèmic. Es tracta de l'aparició d'una revista molt prestigiada, que dura del 1900 al 1906, que s'anomena justament *Joventut*, i se subtitula *Periòdich catalanista, Literatura, Arts i Ciències*. Aquesta publicació, portada per gent jove (alguns de gran renom posterior), no trenca amb la gent gran i es considera adherida a la Unió Catalanista. Martí i Julià hi propugnarà «la llibertat dels pobles i la diferenciació individual que han de portar a la fraternitat universal, la qual és incompatible amb el cosmopolitisme igualitari». I Maragall, en el seu «Cant de Novembre», hi dirà: «De plànyer és el donzell que ajeu sos membres ans d'haverlos cansats en el plaer». Amb tot, la revista és una afirmació del protagonisme jove, esdevé portaveu de l'avançada cultural i política del país i és considerada la revista més completa i significativa del modernisme català.

Però el segle xx, que comença amb aquesta bella publicació jove, a Catalunya està profundament dividit per un fossat fortament traumàtic que migparteix la seva història en dues porcions totalment diferents. Aquest fossat és l'ocupació franquista de Catalunya i la història de la joventut catalana també hi queda dividida en dues parts ben distintes.

activitat juvenil de la primera part

Són molt pocs els documents significatius del moviment juvenil català de la primera part de la història del segle que hem pogut aconseguir. Un cert indici, però, de l'activitat i el protagonisme juvenils, el podríem trobar en l'examen d'un treball que recull totes les associacions polítiques que s'inscrivieren al registre del govern civil de Barcelona des del 1877 (any en què comença a ser-hi obligatòria la inscripció) fins al 1936. Comptant les associacions inscrites com a associacions polítiques juvenils (les altres no consten en el treball), veiem que hi ha tres puntes de concurrència d'inscripció, corresponents als anys 1913, 1922 i sobretot 1933. La primera punta marca el cim d'un període que va del 1903 al 1914; la segona, el que va del 1915 al 1923; i la tercera, el que va del 1930 al 1936. A part de la gran activitat que indica el nombre d'associacions que s'inscriuen en aquest últim període, crida l'atenció sobretot l'activitat quasi nul·la del període corresponent a la Dictadura, durant la qual només s'inscriuen tres associacions juvenils: una de socialista, una altra de «patriòtica» (és a dir del Partido Patriótico, partit únic) i una del Partido de Santiago, que devia ser una cosa semblant.

Dintre del gran període de la primera part de la història de Catalunya podem considerar dos subperíodes força diferents: fins al final de la Dictadura, l'un, i d'aquí fins al franquisme, l'altre. Des del 1900 fins al 1930, doncs, hi ha una certa homogeneïtat en el comportament de les joventuts catalanes.

Pel que fa al moviment obrer, tan vigorós i destacat en aquesta època, la joventut té molt poc protagonisme. En efecte, és un moviment sobretot sindicalista i la joventut, que hi és poc nombrosa, perquè fins que es casa no acostuma a sentir-se representada pels sindicats, hi fa especialment el paper de força de xoc o de propagandista.

Molta més importància té el paper de la joventut en un altre camp polític, que es caracteritza, sobretot, per la florida de partits o grups republicans, federalistes i nacionalistes (de dretes i esquerres). Tots tenen en comú el republicanisme i el catalanisme. Aquest últim algunes vegades és xovinista i barretinaire, però la majoria de vegades és obert als nous corrents ideològics i s'enfronta als grans problemes de l'època, com el marxisme i l'obrerisme. El primer acostuma a ser resolt amb el refús pel seu determinisme i materialisme històrics, el segon és considerat un fals problema quan es contraposa al nacionalisme, ja que, com afirma Rovira i Virgili, «precisament el nacionalisme és al poble lo que'l Socialisme és als homes». Però ja apareix el problema etern de la incomprensió de Madrid i, així, Josep Pla, a 24 anys, ja escrivia: «Els intel·lectuals de Madrid són nacionalistes i lliberals tractant-se d'Armènia. Són anti-nacionalistes i més conservadors que Maura... quan es tracta de Catalunya.»

La capacitat d'acció i mobilització d'aquella joventut queda significada pel fet que Francesc Layret ja aconsegueix organitzar un Congrés Internacional de Joventuts Republicanes a Barcelona el 1906 i un altre d'àmbit català el 1908.

Un exemple de joventut de l'època, que trenca els límits massa estrets imposats pels grans, l'ofereix la Joventut Nacionalista, que era la secció juvenil de la Lliga, però que gran part desbordà i s'integrà en el nou partit d'Acció Catalana; o la Joventut Nacionalista La Falç, que deixà La Renaixença i es destacà pel seu esquerranisme democràtic, independència dels partits i per l'adhesió a Francesc Macià.

Contrastant amb aquestes joventuts anteriors, n'hi ha una altra, d'actitud fortament sectària, *enragée* i que, pel paper que va tenir a la Setmana Tràgica, es podria qualificar fins i tot d'incendiària. Era la formada pels joves se-

ALEXANDRE GALÍ, DIRECTOR DE LA MÚTUA ESCOLAR BLANQUERNA

FRANCESC LAYRET

ROSA SENSAT

FUNDACIÓ HORACIANA D'ENSENYAMENT

L'ESCOLA DEL MAR

COLÒNIES ESCOLARS (1931/36)

guidors de Lerroux, els joves radicals que s'autoanomenaven Jóvenes Bárbaros. Servint-se dels seus òrgans de partit —*La Rebeldia* i *La Revuelta*, on llegim: «España no necesita de cerebros privilegiados, sino de corazones juveniles y valerosos, de nervudos brazos, de héroes, de mártires...»,— mantenien viva la polèmica política i desvetllada de joventut amant de la pugna política i ideològica.

En aquesta època les joventuts socialistes tenen molt poca representació a Catalunya (sembla que l'any 1919 només hi havia 60 joves socialistes), i també en tenen poca les joventuts comunistes. Les doctrines feixista i nazi aparegudes l'endemà de la primera guerra mundial no troben quasi cap ressò en la joventut catalana, que repugna el gregarisme, l'uniformisme i l'homogeneïtzació i que ha estat sempre amant de la diferenciació individual (com hem vist que deia Martí i Julià).

en el camp cultural i religiós

En el camp cultural (cultural acadèmic), la joventut catalana també té protagonisme en aquesta època, que és la dels grans joves pintors i literats. Una altra revista, *Joventut Catalana*, d'arts, lletres, esports i actualitats, semblaria voler ressuscitar *Joventut* del principi de segle, però sense l'audàcia, la modernitat i la grapa de la seva antecessora. A la Universitat, el 1916 els joves nacionalistes intenten desvetllar aquell mort pedagògic i ideològic amb què es troben, recollint la flama del Centre Escolar Catalanista de la Renaixença i publicant la seva revista *Pàtria Jove*. I són moltes d'altres les publicacions periòdiques juvenils, generalment de poca durada, que intenten difondre la cultura, els esports i les actualitats de tota classe.

I encara dintre l'òptica cultural cal dir que en aquesta època els joves tenen un paper de primer ordre en l'animació dels centres excursionistes, esbarts, corals i orfeons, agrupacions sardanístiques, teatrals, ateneus i clubs, que apareixen de nou o perduren a tot arreu. I ja trobem aleshores veritables casals que tenien el paper que avui dia hem vist que tenen les associacions de veïns i els casals de joves.

També tenen importància les joventuts catòliques, sobretot les Congregacions Marianes, les quals, malgrat el seu conservadorisme clàssic, acullen algunes activitats culturals importants. Entre elles es destaca l'Acadèmia de la Llengua Catalana. A Sabadell agafen importància els joves catòlics que publiquen la revista *Joventut* i que, sota

la direcció del Dr. Lluís Carreras, són un veritable ferment de renovació cristiana per la litúrgia, el compromís temporal i el plantejament de les qüestions socials.

Uns grups de joves que estan a cavall de l'adscripció religiosa i la política al mateix temps són els Pomells de Joventut, nascuts pocs anys abans de la Dictadura per la inspiració d'en Folch i Torres, i que seran suprimits amb l'arribada d'aquest totalitarisme, l'any 1923.

La Dictadura també afecta l'existència de totes les altres joventuts esmentades fins aquí, la majoria de les quals passen a la vida clandestina i al camuflament de les seves activitats i òrgans d'expressió. Sota la Dictadura només proliferen els sindicats anomenats «lliures» i uns moviment juvenils, pocs, abonats com Las Juventudes Patrióticas, o tolerats com les Joventuts Socialistes.

No hi ha dubte que en l'aparició i el comportament de les joventuts que estudiem té una certa importància la renovació pedagògica. Aquesta renovació lliura sobretot les batalles de la llibertat de càtedra, de la neutralitat religiosa, de la catalanitat i de la renovació metodològica. Amb tot, la seva influència en les joventuts de l'època no és gaire forta perquè la renovació afecta l'escola primària i molt poc l'ensenyament secundari.

del final de la Dictadura al començament del franquisme

La segona etapa de la primera part de la història de Catalunya va des del final de la Dictadura fins al començament del franquisme i es divideix en dos períodes ben definits: fins a la guerra i del seu començament fins a la invasió franquista.

En el primer període, l'època de la segona República fins a la guerra, les joventuts catalanes tenen un gran paper, en general un paper d'avançada. És una època d'expansió de tot el teixit civil català i les joventuts s'hi troben còmodes perquè arreu hi ha entusiasme, iniciativa i energia. En general, no senten la necessitat de trencar els motllos dels col·lectius orgànics o espontanis als quals pertanyen. En els múltiples terrenys de la cultura (art, ciències, literatura, esports nous i vells, cinema, teatre, pedagogia, etc.) troben generalment prou disposició d'obertura per poder esplanar les seves iniciatives i aplicar les seves energies creadores, avançant més que els grans, però no contraposant-s'hi.

També troben un clima semblant al si

de les organitzacions polítiques, sobretot a les republicanes, d'un signe o altre, i a les catalanistes o nacionalistes.

D'altra banda, però, la FAI limita el paper de la joventut als seus òrgans de cultura i propaganda, i la CNT i la UGT (aquesta última relativament poc implantada a Catalunya) tenen cura que la seva joventut no agafi massa iniciativa perquè no se'ls desbordi per l'esquerra.

El 1931 es formen les Joventuts Socialistes de Catalunya, inserides en la Unió Socialista de Catalunya, les Joventuts del Partit Català Proletari, les Joventuts Comunistes de Catalunya, que són la versió catalana de la Unión de Juventudes Comunistas de España, la Federació Catalana de les Joventuts Socialistes, que correspon a la Federación de Juventudes Socialistas de España, les Joventuts Comunistes Ibèriques i les Joventuts d'Esquerra Comunista. Totes d'inspiració marxista, formen encara un mosaic de peces petites i a les ordres dels partits corresponents.

Més autonomia i protagonisme juvenil ofereixen, en canvi, alguns altres moviments més específicament catalans. Un d'ells és Palestra, que, al voltant d'en Batista i Roca, constitueix un moviment juvenil amb la pretensió d'educar la joventut catalana en un sentit global, per damunt de matisos polítics i socials. Aconsegueix aglutinar molts joves en activitats culturals i esportives d'avançada i arriba a estendre's arreu dels Països Catalans.

Un altre moviment jove de poca amplada quantitativa però molt significatiu és la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC). Surt de la FUE (Federació d'Universitaris Espanyols) i de l'Associació d'Estudiants Catòlics. Té una important participació en el renovament de la Universitat de Barcelona i la preparació de la Universitat Autònoma; i es relaciona amb l'Agrupació Valencianista Escolar, l'Associació de la Cultura de Mallorca i l'Associació Generala d'Estudiants de Montpeller (occitanista).

Però on potser pren especial iniciativa i protagonisme la joventut catalana de l'època és dins el catolicisme. En efecte, els joves catòlics es troben amb una Església oficial esclerosada i obtusa, incapaç de copsar les realitats de l'època i les exigències dels temps que canvien. Per un altre cantó, es troben amb una part minoritària de l'Església catalana oberta, reflexiva, autocrítica i disposada a una pràctica religiosa profunda en el culte i en la moral, sobretot la moral social. Alguns joves catòlics comprenen el valor d'aquest germen renovador i, dirigits per Mn. Albert Bonet, emprenen la formació d'un nou movi-

ment d'acció cristiana, que té com a gran innovació que és protagonitzat pels joves laics i que està obert als creients i als no creients. Signifiquen la seva obertura no anomenant-se catòlics, sinó cristians, i constitueixen la *Federació de Joves Cristians de Catalunya*. L'empenta innovadora del moviment trobà un gran ressò entre els joves d'una època en què la societat catalana bullia plena d'esperances, il·lusions i desigs de renovació. Servint-se del seu òrgan, *Flama*, i en gran part del diari *El Matí* i dels seus viatges proselitistes, s'estengueren amb rapidesa per tot Catalunya. L'any 1936 es comptaren uns 14.000 fejecistes (de 15 a 35 anys) i uns 8.000 avantguardistes (de 10 a 15 anys). És un fet molt remarcable que la FJC l'any 1932 ja constitueix al seu si la JOC, que sobretot tindrà protagonisme després de la guerra. La importància

BATISTA I ROCA

del protagonisme juvenil d'aquest moviment ressalta si es considera que té lloc al si d'una Església que porta una inèrcia de molts segles i ha estat sempre superdirigista.

També és en aquesta època que comencen a agafar importància com a moviment d'educació juvenil els grups d'escoltisme, que cap al 1933 s'independentzen de Los Exploradores de España i constitueixen els Boy-Scouts de Catalunya, d'en Carles Cifuentes, i els Minyons de Muntanya, d'en Batista i Roca. El moviment escolta no és un moviment jove autònom com ho van ser les Wandervögel o ocells de pas d'Alemanya, perquè, tot i que els joves hi tenen un gran protagonisme, no tenen gens el caràcter contestatari d'aquelles joventuts ni la independència de la direcció, que sempre és assumida per persones madures. Amb tot, l'escoltisme d'abans de

la guerra no té temps de prendre la volada que, en canvi, va agafar la FJC, però la prendrà després de la guerra, com ja veurem, i, al meu entendre, tindrà un paper que en gran part suplirà el que no va poder tenir-hi la FJC perquè la invasió del franquisme ho féu impossible.

del principi de la guerra al franquisme

L'arribada de la guerra i la revolució del 36, excessivament i inútilment cruenta i indiscriminada, van crear un clima de desori total que va superar a tothom i també, per tant, a la joventut.

En primer lloc, foren els joves els més afectats per les accions sagnants: sufoació de l'alçament militar el 19 de juliol del 36, fets de maig del 37 i la lluita al front, primerament voluntària i després obligada, durant tota la guerra.

El fet d'haver d'anar a la guerra, el desbordament en tots els ordres de la revolució improvisada i esbojarrada dels primers temps i el domini del centralisme i del comunisme stalinista de després deixaren una gran part dels joves en actitud de desconcert i provisionalitat. Aquesta fou la situació de molts dels qui abans estaven engrescats amb la recuperació de la democràcia i de Catalunya. A mesura que s'anaven refent de l'estaborniment dels primers dies, i si encara no eren cridats al front, anaven dedicant les seves forces a les obres culturals i d'assistència sanitària. (És molt considerable la labor intensa que va tenir la Universitat Autònoma durant tota la Guerra i la realització d'actes culturals a les ciutats catalanes, fets malgrat els obstacles d'aquells difícils temps).

Els que varen quedar més desorientats i aclaparats foren els militants dels moviments de renovació catòlica, que se sentien fidels a la República i al mateix temps eren perseguits a causa de la seva religiositat.

els joves, amb més activitat

En canvi, tingueren una gran activitat i protagonisme tres grups de joves revolucionaris i polítics: les Joventuts Llibertàries, les joventuts comunistes dissidents i les joventuts comunistes stalinistes. Els membres d'aquestes joventuts vivien, almenys el primer any de guerra, amb l'entusiasme i la decisió que els conferia la convicció d'ésser l'avanzada revolucionària de tot el món.

Les Joventuts Llibertàries de Catalunya ja varen néixer l'any 1931. Però, sempre crítiques amb la Federació

Ibérica de Juventudes Libertarias, perquè els volien impedir l'entrada a la FAI (on actuaven com a secció de cultura i propaganda, sobretot), van acabar per unir-s'hi a contracor el novembre del 1936, però conservant la seva autonomia. Fidels a la ideologia antipolítica, s'oposen a l'entrada «circumstancialista» dels anarquistes als governs de l'Estat i la Generalitat. No accepten d'unir-se a les Joventuts Socialistes Unificades per formar el Front Juvenil Antifeixista perquè el seu purisme no els permet d'aliar-se amb joventuts petit-burgeses, com acceptaven els comunistes. Participen animosament i voluntàriament en la lluita del front i creen amb entusiasme un gran clima revolucionari. Tenen un paper destacat als fets del maig del 37. Per l'octubre d'aquest any acaben rompent amb la FAI per puresa antiintervencionista, però perden molta força, entre altres coses per la gran quantitat de membres que són al front. Malgrat tot, continuen lluitant contra els corrents anarquistes centralistes i unificadors i defensant els principis de l'autonomia i el federalisme com a garantia de la seva personalitat orgànica.

Les joventuts comunistes dissidents, és a dir, crítiques amb l'estalinisme i que no acceptaven el socialisme d'un sol país (l'URSS), sinó que propugnaven la revolució permanent, varen constituir el 1935 les Joventuts Comunistes Ibèriques. De fet, eren les joventuts del POUM, que es considerava un partit obrer, revolucionari i marxista-leninista. Aquestes joventuts també es varen oposar sempre a formar part d'una sola formació juvenil antifeixista, per purisme, ja que en aquesta aliança general s'admetien joventuts petit-burgeses i fins i tot catòliques, i per no quedar sotmeses per les Joventuts Socialistes Unificades. Quedaren dissoltes després dels fets del Maig del 37 i en la caça de bruixes contra el POUM, que se'n va seguir. Varen participar amb idealisme en la guerra i la revolució, com l'element juvenil del POUM, del qual varen compartir tant els encerts com els errors.

les JSUC

Les Joventuts Socialistes Unificades foren el resultat de la fusió de les Joventuts Socialistes de Catalunya, les Joventuts del Partit Comunista de Catalunya i les de la Federació Catalana del PSOE. De fet, foren les Joventuts del PSUC, tot i que tingueren cura de diferenciar-se'n orgànicament per no espantar possibles adherents.

Les diverses joventuts socialistes de

Catalunya, com les d'altres llocs, sentien una admiració creixent per Rússia des de la revolució de l'any 1917, però la seva admiració va créixer molt els anys abans de la nostra guerra. Això les va inclinar cada cop més al comunisme, i el seu nombre, com el de les joventuts comunistes stalinistes, va augmentar molt de pressa. L'augment encara va ser molt més important un cop les unes i les altres es van unificar en les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya (JSUC), poc abans de la guerra; però ho van ser sobretot amb l'entrada a la guerra i en esdevenir Rússia l'única potència que oficialment ajudava els republicans. Les JSUC varen tenir una gran activitat al front i la reraguarda i es varen distingir pel foment de la cultura, la protecció i emancipació de la dona i per la preocupació pedagògica. Treien publicacions com *Juliol*, *Juventud Consciente* i tenien els diaris *La Rambla* i *Ahora*. Van aconseguir ésser inscrites directament a la Internacional Juvenil Comunista. Propugnaren en gran manera l'Aliança Nacional de la Joventut Antifeixista, que les Joventuts Llibertàries, encara que formalment varen acceptar el 1938, veritablement no van acceptar mai per por del control de la JSUC. Després dels fets de Maig, les Joventuts Socialistes Unificades aconseguen una posició de prepotència dins del món juvenil català. Varen ser l'altaveu del partit, que seguien en tot i per tot; varen perseguir a mort les Joventuts Comunistes Ibèriques i van tenir part en els encerts i els errors del Partit Comunista, del qual, de fet, eren els elements joves.

Igual que les Joventuts Llibertàries, la resta de les joventuts del POUM i la resta de la joventut fidel a la República, les JSUC varen sofrir l'exili i la persecució sense treva amb l'ocupació franquista de Catalunya.

l'ocupació de Catalunya

Com hem dit, l'ocupació de Catalunya per les tropes franquistes cava el fossat que divideix la història catalana del segle XX en dues parts.

En l'ocupació de Catalunya, però, coincideixen dos fets de signe contraposat: la derrota i la fi de la guerra. La primera aclapara tot el país i amb ell també la joventut. La segona, però, que significava la fi de l'amenaça constant de la mort, comunica a tothom una reacció de vitalisme que compensa, en part, la prostració de la derrota i de la penúria econòmica, la qual afectà, sobretot, les grans ciutats.

Des del 39 fins ara podem distingir, pel que fa a la història de Catalunya i al

comportament de la joventut, uns cinc períodes d'uns quants anys cada un.

El primer és més llarg i va del 39 fins a mitja dècada dels cinquanta. Està marcat, com hem dit, per la derrota i la misèria, però també per la duríssima repressió que va fer-se amb 3.000 execucions, empresonaments llarguíssims i exilis interminables. I pel que fa a la joventut s'hi afegeix encara la inutilització per una «mili» que per a molts durà quatre, cinc o sis anys. En un sentit invers, però, jugaven la joia de sentir-se viu i alliberat dels fantasmes amenaçants dels bombardeigs i del front, l'esperança que el règim duraria poc i, cosa que tenia molta importància psicològica aleshores per a molts, la reinstauració del culte religiós.

La joventut imposada, el Frente de Juventudes, només va tenir ressò entre aquells que no posseïen cap més recurs i que hi trobaren algun benefici material. Es pot dir que fou pràcticament rebutjada per la majoria de la joventut catalana, fins i tot per aquella que en els primers moments va tenir la debilitat de coquetejar-hi. (Les batusses entre falangistes i requetés varen acabar de desprestigiar-la.) La mateixa cosa s'ha de dir pel que fa al SEU (sindicat universitari únic i obligatori).

En aquells temps les joventuts obres anarquistes i comunistes, socialistes i esquerranes, delmades per la mort, l'exili i la presó, podien representar molt poc.

L'Església de base, els centres excursionistes

Sortosament una bona part de l'Església catalana de base començà a reaccionar contra l'opressió anticatalana i antidemocràtica del règim imposat i, a la Congregació menor del P. Bassols, la Confraria del Virtèlia i els Lluïsos de Gràcia, els nois començaren a trobar un clima propici a la presa de consciència i a la recuperació de la seva identitat catalana i democràtica.

També, i ben aviat, varen anar adoptant un paper semblant als centres excursionistes, que s'anaven refent a poc a poc, els esbarts que reapareixien i les corals velles o noves (com la Sant Jordi). Sota la cobertura de l'Església de base va ressuscitar l'escoltisme, gràcies a Mn. Batlle i alguns capellans joves i, una mica més tard, la JOC juntament amb els joves d'Acció Catòlica, aviat animats per Mn. Bardés i Mn. Batlles. (L'escoltisme també es refugià en centres excursionistes o d'altra mena, sobretot el no confessional).

L'any 47, amb la festa de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, el poble català recobra el sentit de la seva

EL MINISTRE D'EDUCACIÓ NACIONAL, SR. IBÁÑEZ, PASSA REVISTA A UNA CENTÚRIA DEL SEU

ANY 1941: A L'ESGLÉSIA DEL PL. LA COMUNIO DE NOIS I NOIES DE L'AUXILIO SOCIAL. ACTE ORGANITZAT PER LA SECCIÓ FEMENINA

ANY 1942. PANERES QUE LA SECCIÓ FEMENINA DE FALANGE VA FER PER AJUDAR LES MASSES NECESSITADES

UN EXEMPLE MÉS DE LA BARREJA CONFSSIONAL DE L'ANTERIOR RÈGIM

ANY 1947. LES PEREGRINACIONS BARCELONINES PER SETMANA SANTA

identitat. Hi tingueren un paper important alguns antics fejecistes que constituïren la comissió organitzadora Abat Oliba. Després alguns d'ells van crear un moviment d'obrers i dependents catòlics (OCPD) que va tenir importància en la recuperació d'aquestes joventuts i la reaparició de la JOC.

A la Universitat capten els primers adeptes la Unió Democràtica de Catalunya i el Front Nacional, i d'altres agrupacions, com les socialistes, es comencen a preparar. També alguns universitaris s'atreveixen a publicar alguna revista literària catalana, com *Ariel*. Constituït per gent universitària sobretot, però fora de la Universitat, apareix el CC (cristià i català), que esdevindria, de fet, com una escola de caps i faria un paper important de conscienciació i formació. A part d'això, alguns intel·lectuals se la juguen fent reunions culturals a casa seva i sensibilitzant gent jove.

El 51, amb la vaga de tramvies a Barcelona, marca el començament de la lluita popular antifranquista. La joventut catalana en aquells moments difícilíssims constitueix una vertadera esperança. De mitja dècada dels 50 a mitja dècada dels 60. Aquesta època és la dels joves com a avançada de la recuperació nacional catalana i de lluita antifranquista ja força establerta.

L'escoltisme hi té la màxima florida i influència en la societat catalana (i ja introdueix la coeducació). La mateixa cosa es pot dir de la JOC, la qual fa un gran paper de presa de consciència de classe entre els obrers (un paper semblant fan els altres grups de joves d'Acció Catòlica, l'especialitzada i la no especialitzada).

gran politització universitària

És també la gran època dels moviments universitaris: de les rutes universitàries a Montserrat, de la politització de molts estudiants que constitueixen la Generació del Paranimf, de la influència de l'Acadèmia de la Llengua Catalana, de les comunitats cristianes o de base, etc.

Aquesta època, que és de creixement econòmic, coneixerà també el màxim creixement i difusió del marxisme entre la gent jove, universitària i obrera: molts joves comencen a sofrir una crisi de fe i sobretot d'Església i troben en el marxisme i els seus partits una nova coherència ideològica i un nou emparament col·lectiu, a més de l'incentiu de formar part de la bèstia negra del règim. Amb això el PSUC agafa una gran volada i es crea el Comitè de Coordinació Universitària entre el PSUC, el MSC

LA MARXA DE LA LLIBERTAT VA SERVIR PER ESCAMPAR ARREU DE CATALUNYA LES REIVINDICACIONS BÀSIQUES DE L'ASSEMBLEA

(Moviment Socialista de Catalunya), Nova Esquerra Universitària i el CC. També és l'època en què apareix el FLP (Frente de Liberación Popular) i el FOC (Front Obrer Català), sobretot en medis estudiantils.

Els obrers antirègim s'infiltra en els *sindicatos verticales* i la JOC hi contribuirà i es començaran a posar les bases de les futures CCOO. Hi ha vagues i empresonaments.

En aquesta època també neix un moviment d'iniciativa i realització quasi exclusivament juvenil i que té gran importància sensibilitzadora de la societat catalana: és la *Nova Cançó*. És l'època que els joves, plens d'iniciativa i il·lusió, constitueixen l'avançada de la societat catalana en la presa de consciència i la lluita contra el franquisme.

L'època que segueix després va de

mitja dècada dels seixanta al 1975. Durant aquesta temporada de fortíssima immigració i vaques grasses econòmicament parlant, s'instaura arreu la societat consumista i es perden força els valors socials que demanen generositat. Amb tot, s'hi acaba d'aconseguir la politització de grups de joves que en principi eren apolítics, com els escoltes i la JOC, i els seus dirigents van esdevenint els nous dirigents dels partits i sindicats que després veuran la llum pública.

comença la contestació contra tota la societat establerta

D'altra banda, però, els joves comencen a reaccionar contra l'estat de coses en general, i la societat establerta mate-

rialista, que impugnen en tots els seus aspectes. A la Universitat es pren la iniciativa contestatària i es passa pel Sindicat Democràtic, la *Caputxinada* i s'aconsegueix la dimissió de catedràtics, entre altres coses.

Les Escoles d'Estiu de Rosa Sensat, primer, i després també la Universitat Catalana d'Estiu esdevenen uns veritables fòrums d'ideologies i polítiques d'avançada.

La contestació, però, penetra progressivament tots els espais joves i els partits ho noten per l'aparició de divisions al seu si i la formació de nous partits i «grupuscles» arreu. Alguns partits, per obviar la contestació dels joves, creen les seves joventuts amb certa autonomia.

La contestació, i per tant l'enfrontament amb el propi col·lectiu dominat

LA CAPUTXINADA I LA TROBADA D'INTEL·LECTUALS A MONTSERRAT, DOS MOMENTS CLAU.

pels grans, causa una veritable crisi d'alguns moviments, com és el cas de la JOC, que topa amb una jerarquia incapaç de seguir-la en la seva evolució.

Amb tot, la contestació juvenil, que actua en els camps familiar, dels sistemes pedagògics i en els col·lectius de tota mena, conserva viu el protagonisme juvenil i el caràcter revolucionari i es creen arreu nous grups de joves: el dels batxillers, de les associacions de veïns o vocalies de joves, de la selectivitat, dels aprenents, i surten nous grups com les Trobades de Montserrat, el MUEC, els centres d'esplai i les colònies de vacances, els casals de joves, etc. La Setmana de Joventut de Cornellà, el 1968, serveix per donar als joves més consciència de classe o de col·lectiu, amb necessitats i aspiracions pròpies.

S'arriba a constituir la Coordinadora de Forces Polítiques Juvenils de Catalunya dins de l'Assemblea de Catalunya. L'encert de la creació d'aquesta Assemblea, l'esperada mort del Dictador i l'atemptat reeixit contra Carrero Blanco mantenen l'entusiasme i el protagonisme juvenil, el qual és cada cop més accentuat per la presa de consciència de nous motius de contestació i rebel·lió, que fan sortir a la llum noves entitats contestatàries, com les feministes, les ecologistes, les pacifistes, les gais, etc.

L'esperança d'aconseguir el canvi polític manté viva i activa la joventut a Catalunya, a pesar del fracàs polític del Maig del 68 francès. És l'època de màxim protagonisme jove i de la gran contestació: els joves han pres la iniciativa independentment dels grans. En molts llocs.

La pròxima època històrica de la joventut catalana va del 1975 al 1980. És una època d'ascens i de descens de la vitalitat i del protagonisme juvenil, com si arribessin al grau màxim i comencessin la davallada.

Tota la vivesa i força de la joventut dels anys anteriors troben la màxima esplendor amb la mort de Franco i l'espera de la «ruptura democràtica».

esperança del canvi, apogeu de l'acció jove i el desencant del 77

A Catalunya la joventut identifica canvi de règim amb canvi de sistema, és a dir, del sistema del tecnocratism, del sistema que fa que tota la vida giri en torn del binomi producció-consum il·limitat. Per als joves la contestació al règim engloba totes les altres i hi preval. Això fa que la joventut catalana mantingui el seu entusiasme i protagonisme renovador fins després de la mort de Franco, molts anys més tard

del desencant de les joventuts europees, fracassades el 68. Per als joves catalans, les cantades al Palau d'Esports, les significatives manifestacions del febrer del 76, les marxades per la llibertat i la pau, les reclamacions de l'amnistia, etc., varen ser, en una certa manera, la seva revolució del Maig francès.

Fins al 77, doncs, perdura, ja més o menys coixa, la il·lusió del canvi i, per tant, el protagonisme i entusiasme juvenils. La seva última manifestació va ser la grandiosa de l'11 de Setembre del 77, o, com a màxim, l'arribada de Tarradellas, el 23 d'octubre d'aquest mateix any.

Però la il·lusió juvenil sofreix el seu desencant aquest mateix 1977, sobretot. S'adona que la societat no està per un canvi de sistema, sinó solament de règim i la manifestació més clara d'aquesta realitat desil·lusionadora és que l'oposició ha renunciat a la ruptura. S'ha inventat la fórmula enganyosa de la ruptura pactada i la joventut endevina que no interessa canviar les coses en profunditat, sinó tan sols de règim polític. Aquesta defraudació de l'actitud de les forces de canvi anava precedida, en una gran part de la joventut, de la crisi ideològica motivada pel desprestigi del marxisme, posat seriósament en dubte ja el Maig del 68. A Catalunya encara quedava una esperança i era que el restabliment de la Generalitat republicana podia significar una veritable ruptura. Però la política que fa la Generalitat reinstaurada, que és d'imatge i no de canvi profund, i finalment l'exigiu estatut d'autonomia que s'aconsegueix deceben fortament la il·lusió mantinguda.

Després d'això els joves encara lliuraran alguna batalla, més o menys il·lusionats, com la de la majoria d'edat als 18 anys, però ja poques més.

Amb les eleccions successives s'anirà aconseguint la institucionalització d'allò que els joves propugnaven quan constituïen poc abans la Taula de Joves de Catalunya, la Coordinadora de les Forces Polítiques Joves i l'intent del Congrés de la Joventut de Catalunya. S'anirà aconseguint la institucionalització de la política juvenil amb els Consells de la Joventut, amb la Direcció General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya i les regidories de joventut dels ajuntaments democràtics.

Paradoxalment, quan s'aconsegueixen sobre el paper totes aquestes aspiracions, per les quals tant havia lluitat la joventut, la seva major part, o almenys una gran part de la combativa, ja ha enfilat el pendent del descens i la defraudació.

A partir dels anys 77-78 comença a aparèixer, i s'estén com una taca d'oli,

MANIFESTACIÓ D'ESTUDIANTS

RECITAL DE LLUÍS LLACH AL PALAU D'ESPORTS DESPRÉS D'UN LLARG SILENCI PRODUCTE DE LA CENSURA

la joventut desencisada i «passota». Una part duu el desencís a extrems molt perillosos, com si, veient que «no hi ha res a fer» amb aquesta vida, se'n busqués una altra; com si, trobant negat tot protagonisme de canvi de vida, intentés l'únic protagonisme que no se li pot disputar, el del suïcidi, i s'endinsés en el camí fatal de la toxicomania. La seva actitud és un repte que ve a dir: com que la societat és una societat sense valors i a nosaltres se'ns nega tota possibilitat de canviar-la, dimitim de l'existència que se'ns ha obligat a tenir. Però aquest fet excessivament individual i signe de feblesa ja no té cap caràcter revolucionari. (La il·lusió havia estat massa forta i admetre que, creient-se-la, s'havien equivocat no és suportable per a tothom.)

La joventut dels anys vuitanta. Si al final de la dècada dels setanta trobàvem una joventut catalana que en gran part dimitia de la seva condició d'avancada il·lusionada de la societat, i que, amb això, se situava en una condició semblant a la resta de la joventut europea, en la dècada dels vuitanta que estem vivint sembla que la seva dimissió toqui fons.

En la nostra dècada, a la crisi de valors de la societat s'ha afegit la instauració pràctica i profundament sentida de la crisi econòmica, que en la joventut pren un aspecte particularment dolorós amb l'atur juvenil i la marginació que sovint comporta.

la marginació juvenil, els «acatalans» i les influències perifèriques

Aquesta suma de fets té uns efectes molt greus en una gran part del jovent que, cada cop més, va quedant al marge de la vida i de la cultura (en tots els sentits del terme) del nostre país. Si tenim en compte que la majoria dels joves que es van deixant a la cuneta de la vida social i de l'aculturació són immigrants o en són descendents, comprendrem que es doni el fenomen, desconegut fins ara, que una gran part dels joves de Catalunya van esdevenint més i més «acatalans», és a dir, persones sense identitat.

Aquest fenomen en una certa manera també es dona en altres països, i n'és un símptoma que les joventuts naturalment més culturitzades i identificades amb la pròpia societat, com eren fins ara la universitària i la treballadora, deixin de tenir gairebé cap mena d'influència ideològica i de comportament sobre la resta de joventuts i que, en canvi, les joventuts més aviat marginades de les perifèries de les grans ciutats, que copien les maneres de fer de les se-

ves corresponents de les barriades anglosaxones, marquin les normes d'afecions i comportaments juvenils.

Pel que fa al conjunt de la joventut, sembla que les dures circumstàncies a què es veu sotmesa i les negres perspectives que té de cara al futur vagin trencant el congènit vincle d'unió que sempre ha aglutinat els joves i que s'havia consolidat en un «nosaltres» inquebrantable; sembla que vagi guanyant terreny un «jo» o, més ben dit, un «a mi», insolidari. Si aquestes temences fossin justificades, hauriem d'admetre que el col·lectiu juvenil comença a arribar a una situació en certa manera terminal.

En tot cas, tot i així, la joventut continuaria exercint el paper innegable de baròmetre de la societat. Significació que ara arribaria al grau més expressiu, per oposició, perquè, si no presenta l'actitud constestatària d'uns anys endarrerats, la desvinculació amb els grans encara és major. Ja no es fuig de casa ni es disputa amb els progenitors, com la dècada passada, però la ruptura interna arriba sovint als límits sense retorn de la despreocupació pels grans i la comunicació moral més decidida.

joventut gregària i minories esperançadores

Hem de tornar a recordar que quan parlem de joventut ens referim a una o unes quantes de les moltes que n'hi ha en qualsevol època. I en la nostra, com en les anteriors, hi ha, com sempre, una gran part de joves, potser la majoria, que no ha protagonitzat aquelles actituds i activitats que hem anat fent sortir en aquest article. Són els joves més aviat conformistes que s'han anat adaptant a les circumstàncies pròpies de cada època i així han travessat, més que no pas viscut, els seus anys de joventut. D'aquests, sens dubte, també n'hi ha en el nostre temps. Però no és pas en ells que es confia, sobretot en uns moments tan desafortunats per a la joventut com els d'ara. Més aviat es confia en aquells grups minoritaris que prenen consciència de la situació i hi reaccionen. I es considera la seva reacció com el nou despertar d'una joventut que, havent tocat fons, torna a dreçar-se malgrat les dificultats que l'aclaparen i està disposada a retreure un cop més a la societat, amb un gest solidari, la seva insolidaritat i, amb una actitud generosa i esperançadora, el seu materialisme egoista i la constant amenaça de la mort. Aquestes joventuts són les que s'ajunten per crear cooperatives i altres formes participatives en la recerca de treball, les que s'ajunten per reivindicar els drets de les nacions injustament

ELS JOVES: QUIN FUTUR ELS ESPERA?

tractades, començant per la nostra, les que s'agrupen en la defensa de la naturalesa i de la pau. Són les que participen copiosament en les proves esportives de les ciutats grans i petites, les que hem vist mobilitzar-se últimament per formar la gran cadena humana i urbana del colom de la pau o la manifestació contra el materialisme i l'amenaça nuclear que simbolitzava Reagan. Un any darrere l'altre aquestes joventuts recobren força i importància i donen l'esperança d'un renéixer juvenil que, pel que té de significatiu de l'estat de la societat, deu ser segurament desitjable.

Donant aquest cop d'ull a la història de la joventut catalana del segle xx ens hem pogut adonar que: la joventut que correspon a un col·lectiu dogmàtic i estrictament estructurat és una joventut que fins pot arribar a ésser fanàtica, però que no és res més que l'altaveu del seu col·lectiu; i que, quan aquest col·lectiu comença a tenir esquerdes, la seva joventut se'n desenganya i s'hi rebel·la en contra. Que quan el col·lectiu al qual pertany la joventut perd el nord i sotmet l'esperit a la matèria, la joventut s'hi encara, el contesta i pren la més gran independència combatent-lo; i, si malgrat tot el col·lectiu continua amb la mateixa ceguesa, la joventut acaba

per viure'n moralment al marge. En canvi, quan el col·lectiu viu una època de renovació, il·lusió i construcció social solidària, la joventut en constitueix l'avançada i en porta la iniciativa, que són al mateix temps impulsores i innovadores. ◀

JORDI VILA-ABADAL I VILAPLANA,

Metge i Cap del Negociat de Promoció i Assessorament d'Estudis del Servei de Joventut.

BIBLIOGRAFIA

- CASTERAS ARCHIDONA, R. *Diccionario de Organizaciones Políticas Juveniles durante la Segunda República*. Departamento de Historia Contemporánea. La Laguna (Islas Canarias), 1974. *Las JSUC: entre la guerra y la revolución (1936-39)*. Ed. Nova Terra. Barcelona, 1977.
- GIRALT RAVENTÓS, F. i col. *Els moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes: cronologia. (1800-1939)*. Ed. La Magrana, 2.ª edició. Barcelona, 1978. *La Federació de Joves Cristians de Catalunya (contribució a la seva història)*. Ed. Nova Terra. Barcelona, 1972.
- ALBA, V. *Historia Social de la Juventud*. Ed. Lavinia. Barcelona, 1975.
- MONÉS, J. *El pensament Escolar i la Renovació Pedagògica a Catalunya (1833-1939)*.
- RODON I VALLS, M. A. *Inventari de les Associacions Polítiques, Sindicals i Obreres inscrites en el Govern Civil de Barcelona. Des de l'any 1887 fins al 1936*. Treball guanyador de la 2.ª borsa d'estudis D. Vives i Gatell. Barcelona, 15 de març de 1982.
- VILA-ABADAL, J. *La Drogació. Joventut i droga*. Ed. La Magrana, 2.ª ed. Barcelona, 1985.
- GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA (articles diversos).
- *Joventut*, periòdic catalanista: art, ciència, literatura. Barcelona, 1900-1906.
- *Jove Catalunya*, portaveu de la Federació Escolar Catalana. Barcelona, 1906-1907.
- *La Revuelta*, semanario revolucionario. Barcelona, 1912.
- *Joventut Federal Nacionalista Republicana de Barcelona*. Barcelona, 1913.
- *Pàtria Jove*, revista de la Joventut Escolar Nacionalista. Barcelona, 1916.
- *Joventut*, revista mensual de Cultura Cristiana. Sabadell, 1918-1922.
- *Butlletí de les Joventuts Nacionalistes de Catalunya*. Barcelona, 1920.
- *Joventut*, publicació setmanal, portaveu de l'Acadèmia Catòlica. Joventut Catòlica i Congregació Mariana. Sabadell, 1923.
- *La Falç*, butlletí de la Joventut Nacionalista. Barcelona, 1923.
- *Jove Atlàntida*, òrgan de la institució del mateix nom. Barcelona, 1923.
- *Joventut Catalana*, revista setmanal d'art, literatura, modes, esports, actualitats. Barcelona, 1924.
- *Joventut*, arts, lletres, esports, actualitats. Barcelona, 1926.
- *Butlletí Mensual de la Joventut de Les Corts*. Barcelona 1929-1930.
- *Joventut d'Arts Gràfiques de l'Escola Professional*, butlletí. Barcelona, 1937.
- *La Rambla*, diari de la joventut. 1936-1939.
- *Escollisme a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 1978.
- CASTAÑO I COLOMER, J. *Memòries sobre la JOC a Catalunya (1932-1970)*. Barcelona.
- *Joventuts Musicals. Una dècada de Música Catalana. 1960-1970*. Barcelona, 1970.
- *L'Associacionisme Juvenil a Catalunya*. ICESB. Barcelona, 1984. (no publicat).
- *Moviments i Serveis Diocesans de Joventut*. Delegació Diocesana de Pastoral de Joventut de Barcelona. Barcelona, 1979.
- *Joventut d'Ara*. Barcelona, 1924.
- *Alhora*, diari juvenil. JSU. Barcelona, 1939.
- KELLY, J. «Els pomells de joventut». *Avenç*, núm. 14, p. 44 i ss.
- LÓPEZ SANTAMARIA, J. «Joventuts Llibertàries». *Avenç*, núm. 75, p. 24 i ss.
- COLOMER, J. M. i AINAUD, J. M. *Els anys del franquisme*. Ed. Sopena. Barcelona, 1978.
- REGUANT, F. i CASTILLEJOS, C. *Juventud i Democracia*. Ed. Avance. Barcelona, 1976.
- *La Joventut a la Catalunya dels 80*. Diputació de Barcelona. Barcelona, 1983.
- *Estudio de la Juventud de Barcelona*. Gallup. Diputació de Barcelona. Barcelona, 1982.
- CASAL I BATALLER, J. *La Joventut a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1981.